

Nyhetsbrev - Folkehelsearbeid 3/2020

Dette brevet går til landets fylkesmannsembeter, fylkeskommuner og kommuner, og inneholder informasjon fra Helsedirektoratet av relevans for lokalt og regionalt folkehelsearbeid. Brevet inneholder ingen bestillinger eller oppdrag.

Tiltakspakke for sårbare eldre – søkbare tilskuddsordninger

Mange eldre er blitt hardt rammet under koronapandemien og det har de siste månedene vært en ensom tid med begrensinger på besøk, sosialt fellesskap, aktiviteter og stengte møteplasser. En tiltakspakke på 400 millioner ble bevilget i revidert nasjonalbudsjett, og Helsedirektoratet har etablert tilskuddsordninger som engangsbevilgninger for raskt å legge til rette for mer aktivitet for målgruppen.

Fylkesmannen forvalter to av ordningene på vegne av Helsedirektoratet - tilskudd til aktivitetstilbud og besøksverter samt til aktivitetstiltak for å motvirke ensomhet. Stiftelsen Dam forvalter ytterligere 50 millioner gjennom Frivillighetens program for besøk og aktivitet for sårbare eldre på vegne av Helsedirektoratet. Tilskuddsmidler til opplæring for å styrke den digitale kompetansen blant eldre for å motvirke ensomhet, bedre helsekompetansen og gjøre eldre bedre i stand til å motta digitale helsetjenester forvaltes av Helsedirektoratet.

Mer informasjon om ordningene finnes på Helsedirektoratets nettsider, hos fylkesmannen lokalt og på Dam-stiftelsens nettside.

De to ordningene som forvaltes av Fylkesmannen, er omtalt på Helsedirektoratets nettsider:

[Aktivitetstilbud og besøksverter](#)

[Aktivitetstiltak for å motvirke ensomhet](#)

En ordning forvaltes av Helsedirektoratet:

[Opplæring og implementeringsstøtte for å styrke den digitale kompetansen](#)

En ordning forvaltes av Stiftelsen Dam på vegne av Helsedirektoratet:

[Frivillighetens program for besøk og aktivitet for sårbare eldre](#)

Kontaktperson: Christina Hildonen, avd. miljø og helse i Helsedirektoratet

E-post: Christina.Hildonen@helsedir.no

Foto: Mostphotos / Doug Olson

Helsestasjon 0-5 år, skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom bør opprettholde normal aktivitet

Helsedirektoratet ber om at kommunene opprettholder normal aktivitet i det lovpålagte tilbudet til barn og unge i helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

I forbindelse med ny oppblomstring av koronasmitte oppfordrer Helsedirektoratet kommunene til å ikke å bruke ansatte i helsestasjons- og skolehelsetjenesten til dette arbeidet.

Barn og ungdom skal kunne komme til en tilgjengelig tjeneste som samarbeider med barnehage og skolen, og ivaretar et folkehelseperspektiv i tråd med Nasjonal faglig retningslinje for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. [Se anbefaling i direktoratets veileder «Koronavirus – beslutninger og anbefalinger»](#)).

Helseminister Bent Høie presiserte også på pressekonferansen 12. august at personell fra skolehelsetjenesten og helsestasjonen ikke skal omdisponeres til smittetesting og smittesporing.

Den regjeringsoppnevnte koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge under covid-19-pandemien beskriver en bekymring for barn og unges situasjon. [Koordineringsgruppens statusrapporter](#) presiserer blant annet betydningen av å ha et tilgjengelig tilbud i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom, og gjelder spesielt de utsatte barna.

Kontaktpersoner: Kristine Hartvedt og Astrid Hernes Kvalnes, avd. barne- og ungdomshelse i Helsedirektoratet. E-post: Kristine.Hartvedt@helsedir.no og Astrid.Hernes.Kvalnes@helsedir.no

Får vi dårligere levevaner under pandemien?

Fra tidlig i pandemien ble det reist bekymringer om økt alkoholforbruk, mer inaktivitet, dårligere kosthold og kanskje mer røyking. Hittil har vi hatt lite pålitelige data som underbygger bekymringen.

Selskapet Fitbit, som leverer klodens mest populære aktivitetsmålere/pulsklokker, meldte i april at aggregerte data for Norge viste 13 prosents reduksjon i daglig fysisk aktivitet under perioden med nedstengning. Både vinmonopolet og dagligvarehandelen registrerte en betydelig omsetningsøkning av både alkoholholdige varer og "usunne" matvarekategorier. Senere har det kommet fram at omsetningsøkningen langt på vei kan tilskrives at grensehandelen/taxfree er redusert til nær null og lavere omsetning i serveringsbransjen. Opinion har gjennom hele perioden gjort ukentlige målinger med sin Koronamonitor, hvor bildet er nyansert: Flertallet oppgir at både kosthold, aktivitet og alkoholvaner er tilnærmet uendret, og noen flere oppgir at de er mindre aktive enn de som oppgir at de er mer aktive.

Opinion har også på oppdrag for Helsedirektoratet målt folks alkoholforbruk med det samme spørsmålsbatteriet hvert år. Siste måling fra juni i år tyder på liten endring i folks forbruk i denne tiden. Flest oppgir at de har drukket omtrent "som normalt" etter koronautbruddet (57%), sammenliknet med før. Av de som har drukket alkohol siste året, oppgir 13 prosent at de har drukket mer i perioden etter nedstengningen av Norge, sammenliknet med det de gjorde før. 30 prosent av de som ble spurt har drukket mindre.

Kontaktperson: Øystein Tveite, avd. miljø og helse i Helsedirektoratet
E-post: Oystein.Tveite@helsedir.no

Oppdaterte veivisere for lokale folkehelse tiltak på Helsedirektoratet.no

[Veivisere i lokale folkehelse tiltak](#) er et praktisk hjelpemiddel for kommunene i deres arbeid med tiltak for å bedre befolkningens helse. De ble publisert i 2014 og har hatt jevnlig oppdateringer siden den gang.

Veivisernes temaområder tar utgangspunkt i folkehelselovens § 7 hvor det står «Kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunenes folkehelseutfordringer, jf. § 5. Dette kan blant annet omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skader og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusmiddelbruk.»

Helsedirektoratet gjennomgår [veiviserne](#) og oppdaterte tema legges ut fortløpende.

Kontaktperson: Kjersti Engeseth, avd. levekår i Helsedirektoratet

E-post: kjersti.halvorsen.engeseth@helsedir.no

Ny handlingsplan for å redusere antall svangerskapsavbrudd

Aborttallene har aldri vært lavere enn i 2019. For første gang siden 1979 er abortraten under 10 per 1000 kvinner i reproduktiv alder. Nedgangen har i hovedsak skjedd i aldersgruppene under 25 år. Det er rom for ytterligere reduksjon. Regjeringen har derfor lansert [Handlingsplan for fortsatt reduksjon i antall svangerskapsavbrudd – informasjon og tilgjengelighet 2020–2024](#) som en del av oppfølgingen av [Snakk om det! Strategi for seksuell helse \(2017-2022\)](#). Handlingsplanen har to mål; 1) å styrke befolkningens helsekompetanse og muligheter til å ivareta egen seksuell og reproduktiv helse på en god måte og 2) at aborttallene er en tredjedel lavere i 2024 sammenlignet med 2014 og at aborttallene fortsatt holdes på et lavest mulig nivå. Målene skal nås gjennom lett tilgang på tilpasset informasjon, veiledning og sikker prevensjon. Kommunen er en sentral aktør for å nå målene i handlingsplanen. Målgruppen for planen er alle som er i berøring med tematikken seksuell og reproduktiv helse. Dette omfatter blant annet ansatte i helse- og omsorgstjenesten, barnevernstjenesten, skole, bruker- og interesseorganisasjoner, samt befolkningen for øvrig.

Kontaktperson: Lennart Lee Lock, avd. barne- og ungdomshelse i Helsedirektoratet.

E-post: Lennart.Lee.Lock@helsedir.no

Bli med på årets Stopptober og få gratis materiell!

I oktober kjører Helsedirektoratet i gang røykesluttkampanjen Stopptober, for tredje år på rad. I Stopptober vil helsepersonell over hele landet i hele oktober vie ekstra oppmerksomhet til røykere som trenger hjelp og motivasjon til å slutte, alt fra røykesluttkurs og individuell veiledning til stand på kjøpesenter og PR i lokal presse. Vi håper på like høyt engasjement også i år, og lager materiell for helsetjenester og andre som ønsker å gjøre noe selv. Bestill gratis papirmateriell eller last ned digitalt materiell på <https://www.helsedirektoratet.no/stopptober> (vil komme på helsedirektoratet.no i løpet av august/september).

Har du spørsmål om kampanjen? Send e-post til Hedda.Refsum.Schultz@helsedir.no

KONFERANSER, KURS OG SEMINARER

Webinarer om FNs bærekraftsmål i kommunal og regional planlegging for kommuner, fylkeskommuner og regionale aktører

I webinarene formidles resultater fra [Nordlandsforsknings rapport om FNs bærekraftsmål i kommunal og regional planlegging](#). Rapporten er gjennomført på bestilling av Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

[Webinaret for fylkeskommuner og regionale aktører](#) er fredag 4. september. Krever påmelding.

[Webinaret for kommuner](#) er fredag 11. september. Krever påmelding.

Kontaktperson: Heidi Fadum, avd. miljø og helse i Helsedirektoratet.

E-post: heidi.fadum@helsedir.no

Webinar - Lansering av oppvekstprofiler 9. september kl. 9.30

Oppvekstprofilene er utarbeidet i samarbeid mellom fem ulike direktorater og Folkehelseinstituttet, på oppdrag fra 0-24-samarbeidet.

Et godt oppvekstmiljø er viktig for barn og unges utvikling. Oppvekstprofilen viser noen av kommunens styrker og utfordringer, og kan benyttes i planarbeidet for barn og unge og deres oppvekstmiljø.

Program

- Åpning ved kunnskapsminister Guri Melby
- Viktigheten av å ha samlet og kvalitetssikret statistikk KS
- Presentasjon oppvekststatistikk FHI
- Hvordan er dette et nyttig verktøy for kommunen

Mer informasjon om webinaret legges ut på vår Facebookside og på

<https://www.helsedirektoratet.no/konferanser>

Åpent fagmøte: Livskvalitet i Norge

Hvordan kan livskvalitetsmåling bidra til politikk og samfunnsutvikling?

Tid og sted: 15. september, kl.14-15.30 på Kulturhuset i Oslo

Hva er livskvalitet egentlig? Og hvorfor bør vi eventuelt måle den? Hvem har gode liv i Norge og hvordan er livskvaliteten fordelt? Hvordan henger livskvalitet sammen med økonomi og et velfungerende samfunn? Kan livskvalitet brukes som kompass for samfunnsutvikling og folkehelse, og i så fall hvordan? På dette åpne fagmøtet diskuteres nettopp disse problemstillingene.

For mer informasjon og påmelding for oppmøte (begrenset pga. Covid-19-situasjonen) se [FHIs nettsider](#).

Fagmøtet vil bli strømmet live på [FHIs Youtube-kanal](#) for alle interesserte.

NYTTIGE LENKER – FOLKEHELSEARBEID

- **Helsedirektoratet:**
Folkehelse og forebygging: <https://helsedirektoratet.no/folkehelse>
Folkehelsearbeid i kommunen: <https://helsedirektoratet.no/folkehelse/folkehelsearbeid-i-kommunen>
Veivisere i lokale folkehelseiltak: <https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/lokale-folkehelseiltak-veiviser-for-kommunen>
Søke om tilskudd: <https://helsedirektoratet.no/tilskudd>
- **Folkehelseinstituttet:**
Folkehelseprofiler og kommunehelse statistikkbank:
<http://www.fhi.no/helsestatistikk/folkehelseprofiler>
<http://khs.fhi.no/webview/>
- **Helse- og omsorgsdepartementet:**
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/tema/folkehelse.html?id=10877>
- **Helsebiblioteket – samfunnsmedisin og folkehelsearbeid:**
<http://www.helsebiblioteket.no/samfunnsmedisin-og-folkehelse/metoder-i-folkehelsearbeidet>
- **Kommunetorget:** <http://kommunetorget.no/>
- **Oversikt over tiltak utviklet gjennom Program for folkehelsearbeid i kommunene:**
[Forebygging.no](http://forebygging.no)
- **KS - Verktøykasse for strategisk folkehelsearbeid:** <https://www.ks.no/fagomrader/helse-og-omsorg/folkehelse/verktoykasse-for-strategisk-folkehelsearbeid/>
- **Sunne kommuner:** <http://sunnekommuner.no/>
- **Skadeforebyggende forum:** <http://skafor.org/>
- **Nettverk for miljørettet folkehelsearbeid:** <http://nemfo.no/>